

**Комисија за настава на словенските јазици и книжевности
на Меѓународниот славистички комитет**

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Меѓународна научна конференција
Актуелни теориско-методолошки проблеми
во истражувањето и во наставата по словенските
јазици, книжевности и култури III
Скопје, 3 и 4 јуни 2022 г.

КНИГА НА АПСТРАКТИ

Љиљана БАЈИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

ica.bajic@gmail.com

Правци и перспективе славистичких истраживања у пројектима Комисије за наставу словенских језика и књижевности

У раду се даје осврт на научноистраживачке и пројектне активности Комисије за наставу словенских језика и књижевности, које обухватају теоријско-методолошке основе и праксе универзитетске наставе славистике у словенским и несловенским земљама. Износи се сажет преглед научних конференција и публикација Комисије, којим се илуструје досадашња делатност Комисије, и даје осврт на методичке, лингвометодичке и дидактичке теме и компетенције из делокруга проучавања и наставе академске славистике. У ширем оквиру, тема рада доводи се у везу са славистичким покретом и активностима слависта у оквиру Меѓународног комитета слависта (МКС).

Кључне речи: славистика, славистички покрет, МКС, Комисија, словенски језици, књижевности, култура, пројекти

Направления и перспективы славистических исследований в проектах Комиссии по преподаванию славянских языков и литератур

В статье дается обзор научно-исследовательской и проектной деятельности Комиссии по преподаванию славянских языков и литератур, включающей теоретико-методологические основы и практику университетского преподавания славистики в славянских и неславянских странах. Представлены итоги научных конференций и публикаций Комиссии, которые иллюстрируют предыдущую деятельность Комиссии и дают обзор методических, лингвометодических и дидактических тем и компетенций в области изучения и преподавания академической славистики. В более широком контексте тема статьи связана со славистическим движением и деятельностью славистов в рамках Международного комитета славистов (МКС).

Ключевые слова: славистика, славистическое движение, МКС, Комиссия, славянские языки, литература, культура, проекты

Branko TOŠOVIĆ

Karl-Franzens-Universität Graz, Institut für Slawistik

branko.tosovic@uni-graz.at

Slovenska korelaciona kriopoetika

Kriopoetika je dio opšte poetike i književne klimatologije (klimatološke nauke o književnosti) koji se bavi umjetničkim poimanjem, prikazivanjem, izražavanjem i strukturiranjem hladnoće kao važnog motiva i kao jedne od komponenti književnog djela. Data oblast poetike proučava umjetničko oblikovanje hladnoće u svim njenim aspektima – kao prirodne pojave, kao somatskog i mentalnog stanja, kao individualne i socijalne karakteristike. Centralna kategorija umjetničkog osmišljavanja, prikazivanja i izražavanja hladnoće jeste kriolizam. U njegovom sastavu nalazi se sedam potkategorija: 1. ekstrakriolizam (hladnoća eksterijera, otvorenog prostora, prirode, pejzaža), 2. intrakriolizam (hladnoća interijera, unutrašnjeg prostora, prostorije), 3. interkriolizam (korelaciona hladnoća: čovjek ↔ čovjek, čovjek ↔ životinja, čovjek ↔ biljka, čovjek ↔ stvar), 4. parakriolizam (mentalna, psihička, kognitivna hladnoća), 5. suprakriolizam (somatska hladnoća), 6. superkriolizam (hladnoća likova), 7. autokriolizam (hladnoća autorovog pripovijedanja), 8. dekreolizam (izostavljanje, neutralizacija hladnoće).

Korelaciona kriopoetika razmatra odnose u prikazivanju hladnoće u književnosti najmanje dviju zemalja. Slovenska korelaciona kriopoetika bavi se interakcijama u umjetničkom slikanju hladnoće u okviru slovenskih književnosti. Predmet date analize su kriolske paralele između dobitnika Nobelove nagrade Rusije, Srbije i Bjelorusije, a takođe između njih i nekih slovenskih „nenobelovaca“ čije se stvaralaštvo odlikuje specifičnim ili izrazitim kriolizmom.

Ključne riječi: književnost, hladnoća, poetika, kriopoetika, kriolizam, kriolski, korelacija, slovenski

Славянская корреляционная криопозитика

Криопозитика является частью общей поэтики и литературоведческой климатологии (климатологического литературоведения), занимающейся художественным осмыслением, отображением, выражением и структурированием холода как важнейшего мотива и как одной из составляющих литературных произведений. Данная область поэтики изучает художественное оформление холода во всех его аспектах — как природного явления, как соматического и ментального состояния, как индивидуальной и социальной маркировки. Центральной категорией художественного осмысления, изображения и выражения холода является криолизм. Он состоит из восьми подкатегорий: 1. экстракриолизм (холод экстерьера, открытого пространства, природы, пейзажа, ландшафта), 2. интракриолизм (холод интерьеря, внутреннего пространства, помещения), 3. интеркриолизм (соотносительный холод: человек ↔ человек, человек ↔ животное, человек ↔ растение, человек ↔ вещь), 4. паракриолизм (ментальный, психический, когнитивный холод), 5. супракриолизм (соматический холод), 6. суперкриолизм (холод персонажей), 7. автокриолизм (холод авторского повествования), 8. декриолизм (отсутствие холода, его нейтрализация). Корреляционная криопозитика рассматривает отношения в изображении холода в литературе двух или более стран. Славянская корреляционная криопозитика занимается взаимодействием в художественной изображении холода в славянских литературах. Предметом данного анализа являются криольские параллели между лауреатами Нобелевской премии России, Сербии и Белоруссии, а также между ними и некоторыми славянскими „ненобелевскими“ лауреатами, творчество которых характеризуется специфическим или ярко выраженным криолизмом.

Ключевые слова: литература, холод, поэтика, криопозитика, криолизм, корреляция, славянский

Емилија ЦРВЕНКОВСКА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
emilija@ukim.edu.mk

Методолошки пристапи во универзитетската настава по старословенски јазик

Трудот се однесува на наставата по старословенски јазик на универзитетско рамниште. Се разгледуваат проблеми поврзани со застапеноста на старословенскиот јазик на универзитетите, како основа за изучување на сите словенски јазици. Особено важно прашање за профилирањето на славистичкиот кадар е застапеноста на старословенскиот јазик како наставен предмет. Во многу центри, под притисоците на реформите наложени од болошкиот процес, намалувањето на бројот на задолжителни предмети ги зафати историскојазичните содржини. Тие се од особена важност не само во филолошки поглед туку и во врска со идентитетските прашања. Јазикот постои како знакови систем преку кој се разбираме, но и како историја. Зошто треба да се учи старословенскиот јазик? Знаењето на старословенскиот е важно заради разбирањето на културната, книжевната и јазичната историја на словенските народи. Курсот по старословенски јазик е прва лингвистичка дисциплина во низата на историски лингвистички дисциплини неопходни за студентите што студираат словенски јазици и литератури.

Одделно се третираат некои методолошки пристапи околу составувањето на учебници за овој предмет, како и за новите сознанија на науката на тоа подрачје. При составувањето на старословенските граматика обично авторите имаат предвид определена целна група, па така некои се наменети за специјалисти, а други за настава на универзитетите чии главни корисници се студентите. Во првата група спаѓаат синтетските трудови од интернационален карактер, наменети за индоевропеистички и споредбено-славистички потреби или за потребите на словенската филологија како целина. Во втората група спаѓаат помалку претенциозните „национални“ учебници во кои се дава основното граматичко знаење и најважни филолошко-историски податоци за старословенскиот јазик, обично со избор текстови во прилог, при што се дава акцент на придонесот на словенската писменост за определена средина.

Клучни зборови: старословенски јазик; универзитетска настава; методолошки пристап; учебници

Бошко СУВАЈЦИЋ

Универзитета у Београду, Филолошки факултет

boskosuvajdzic65@gmail.com

Обичаји и њесме Срба у Турској Ивана Степановича Јастребова - место сусрета и култура сећања

Пред читаоцем се пре две године, први пут у преводу на српски језик, после више од једног века чекања, нашла изванредно значајна књига знаменитог руског дипломате и етнографа, Ивана Степановича Јастребова (Иванъ Степановичъ Ястребовъ, 1839–1894), *Обичаји и њесме Срба у Турској* („Обычаи и пѣсни турецкихъ Сербовъ“) (Службени гласник, Удружење фолклориста Србије, Матица српска, 2020). Публикована у Санкт Петербургу 1886. године (друго, допуњено издање 1889. године), књига И. С. Јастребова је неизмерно драгоцен за српску науку о народној књижевности, али и словенску етнологију и фолклористику уопште.

У књизи „Обычаи и пѣсни турецкихъ Сербовъ“ у првом издању објављене су 563 народне песме, од чега са Косова и Метохије 340, а 223 из тетовског и дебарског краја. Будући да је прво издање веома брзо распродато, друго издање је проширено са још 58 лирских народних песама са Косова и Метохије, уз придодату малу руковет народних загонетака и изрека са Косова и Метохије и из Македоније.

Кључне речи: Ив. Степанович Јастребов, обичаји, језик, српска усмена поезија, словенска етнологија, фолклористика

Ценка ИВАНОВА

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

c.ivanova@ts.uni-vt.bg

Славянските езици и техните графични системи в контекста на университетското образование и межкултурните комуникации днес

Изучаването на славянски езици и култури в университетските чуждоезикови образователни програми е обврзано с различни институционални политики. Това изложение разглежда следните въпроси: азбуките като изразители на цивилизационно наследство (език, религија, култура, писменост); графичните системи на славянските езици, кирилицата и други езици – диахронен и съвременен ракурс; глобализација и конкуренција на графични системи; комуникациите в интернет пространството; предизвикателства пред образователните програми по славистика.

Клучови думи: университетска славистика, славянски езици, азбуки, кирилица, межкултурна комуникација, глобализација, предизвикателства

Славянские языки и их графические системы в контексте университетского образования и межкультурной коммуникации сегодня

Изучение славянских языков и культур в университетских иноязычных образовательных программах связано с различной институциональной политикой. В данном докладе рассматриваются следующие вопросы: алфавиты как выражение цивилизационного наследия (язык, религија, култура, письменность); графические системы славянских языков, кириллица и другие языки – диахроническая и современная перспектива; глобализација и конкуренција графических систем; коммуникации в интернет-пространстве; образовательные программы по славистике – вызовы.

Ключевые слова: университетское славяноведение, славянские языки, алфавиты, кириллица, межкультурная коммуникация, глобализација, вызовы

Димитар ПАНДЕВ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
d.pandev@flf.ukim.edu.mk

Новиот биографизам во наставата по општа лингвистика на славистичките катедри

Во рефератот се истакнува важноста на „новиот биографизам“, во разгледувањето на одделни лингвистички методологии и теории поставени од значајни лингвисти. Во таа смисла, основен предмет на интерес е прашањето колкава е важноста лингвистот истовремено да е и поет, а специјален – во која мера интересот на лингвистот кон литературата, но и кон другите науки и области на човековото живеење, е пресудна за неговите лингвистички проучувања. Овие прашања се разгледуваат врз славистичките проучувања на Михаил Ломоносов, Александар Востоков, Александар Потебња, Бодуен де Куртене, Роман Јакобсон, Виктор Виноградов, Блаже Конески и други.

Клучни зборови: стар и нов биографизам, филологија и религија лингвистика и поезика, социолингвистика и политика, лексикографија и енциклопедистика

Лилјана МАКАРИЈОСКА, Бисера ПАВЛЕСКА-ГЕОРГИЕВСКА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, НБРСМ

makarijoska@yahoo.com; bisera_pavleska@yahoo.com

Невербалната комуникација како извор во македонската и хрватската фразеологија

Предмет на нашиот интерес се фраземите поврзани со гестовите и мимиките како дел од невербалната комуникација врз примери од македонската и хрватската фразеологија. Застапеноста на овие фраземи во двата јазика потврдува дека гестовите и мимиките претставуваат значаен извор на фразеологијата, бележиме голем број совпаѓања (*заврши ѓрб некому, итрие раце, иодаде/ иружи рака некому, дочека / ирими со раширени раце, се ипрекрсти со лева рака, кубе / корне коси, крева нос до небо, ококори очи, ипревршува очи, се смее иод мусџак, осџана со оиворена / зинаџа усџа, сџиска заби, иокажува заби – okrenuti leđa komu, trljati ruke, pružiti ruku komu, dočekati / primiti raširenih ruku, križati se lijevom rukom, čupati (si) kosu (na glavi), dizati visoko, do neba nos, izbečiti / iskolačiti / razrogačiti oči, kolutati / prevrtati očima, smije se / nasmije se brk (komu), ostati širom otvorenih usta, stiskati zube, pokazivati zube komu*), но и некои фраземи се кои се одликуваат двата јазика (пр. мак. *џо врши околу малиоџ ирсџ*, хрв. *motati / vrtjeti palac oko palca*). Од структурен аспект и двата јазика се одликуваат со застапеноста на соматизмите во огромното мнозинство фраземи (само мал број го опишува гестот со други лексички средства), а од семантички аспект тие ја изразуваат внатрешната состојба и чувствата на една личност, го изразуваат односот кон друга личност, служат за потсилување на изразот и др. Повеќето од обработените фраземи се засноваат на гестови коишто се дел од секојдневната човечка комуникација, а само мал дел од нив се мотивирани од гестови коишто денес се ретки или повеќе не постојат, но во свеста на говорителите нивното значење е зачувано.

Клучни зборови: фразеологија, македонски јазик, хрватски јазик, фраземи, гест, мимика, соматизми

Предметом нашегo интереса являються фразы, связанные с жестами и мимикой как часть невербальной коммуникации на примере македонской и хорватской фразеологии. Наличие этих словосочетаний в обоих языках подтверждает, что жесты и мимика являются важным источником фразеологии, отметим ряд совпадений (*заврши ѓрб некому, итрие раце, иодаде/ иружи рака некому, дочека / ирими со раширени раце, се ипрекрсти со лева рака, кубе / корне коси, крева нос до небо, ококори очи, ипревршува очи, се смее иод мусџак, осџана со оиворена / зинаџа усџа, сџиска заби, иокажува заби – okrenuti leđa komu, trljati ruke, pružiti ruku komu, dočekati / primiti raširenih ruku, križati se lijevom rukom, čupati (si) kosu (na glavi), dizati visoko, do neba nos, izbečiti / iskolačiti / razrogačiti oči, kolutati / prevrtati očima, smije se / nasmije se brk (komu), ostati širom otvorenih usta, stiskati zube, pokazivati zube komu*), но и некоторые фразы, которые различают оба языка (мак. *џо врши околу малиоџ ирсџ*, хорв. *motati / vrtjeti palac oko palca*). Со структурной точки зрения для обоих языках характерно наличие соматизмов в подавляющем большинстве словосочетаний (лишь небольшое количество описывают жест другими лексическими средствами), а с семантической точки зрения выражают внутреннюю состояние и чувства человека, выражают отношение к другому человеку, служат для подкрепления выражения и т. д. Большинство обработанных фраз основано на жестах, являющихся частью повседневного человеческого общения, и лишь небольшая часть из них мотивирована жестами, которые сегодня редки или уже не существуют, но в сознании говорящих сохраняется их значение.

Ключевые слова: фразеология, македонский язык, хорватский язык, словосочетания, жест, мимика, соматизмы

Бојан ПЕТРЕВСКИ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
bojan_petrevski@yahoo.com

Именските модификатори во синтагмите со персонален референт во македонскиот јазик

Во рефератот се разгледуваат именките во функција на модификатори во синтагмите што се однесуваат на лица во македонскиот јазик, од типот на *Рускиот реалист Толстој е роден во Јасна Полјана/Толстој, руски реалист, е роден во Јасна Полјана*. Притоа, акцентот е ставен на именските модификатори што се непосредно, беспредлошки поврзани со конститутивниот елемент на синтагмата, кои се јасно издиференцирана група и од синтаксички, и од семантички, и од информацискоструктурен аспект.

Во рефератот се застапува тезата дека тие модификатори најчесто функционираат нерестриktivно и се однесуваат на идентификувани референти посочени со лично име, од чиј информациски статус во голема мера зависи реализацијата на модификаторите во прозодиската структура на исказот. Во таа смисла, целта е да се одговори на следниве прашања: кои се нивните основни специфики во споредба со другите видови модификатори и со апозициите; кога функционираат рестриktivно или нерестриktivно во поглед на идентификацијата и квалификацијата на референтот; какви карактеристики изразуваат од семантички аспект; како функционираат на информациски план; какви се нивните најчести структурни пројави.

Примерите се ексцерпирани од новинарски и од книжевни текстови, а се посочуваат и примери од разговорниот стил.

Клучни зборови: модификатор, именска синтагма, персонален референт, рестриktivност, информација

Милка НИКОЛИЋ

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

milkanik75@gmail.com

Језичка писменост као чинилац развијања медијске писмености у измењеном друштвеном контексту

Искуства у тумачењу медијских садржаја која су стечена у измењеном друштвеном контексту, какав постоји у последње две године услед пандемије, представљају значајан ослонац појединцу за будуће сличне ситуације. Предмет нашег интересовања јесте потенцијална улога *језичке писмености* у развијању *медијске писмености*. Језик је средство путем којег се формирају медијски садржаји, а уједно и средство које утиче на ставове и осећања прималаца, што у измењеном друштвеном контексту посебно долази до изражаја. Циљ овог истраживања јесте: (1) да се испита образовни потенцијал *језичке писмености* као чиниоца којим се развија *медијска писменост* у образовању; (2) да се дође до препорука за наставне предмете на којима *медијске компетенције* могу да се проширују и побољшавају применом *језичких компетенција*. Узимамо у обзир научне резултате који омогућавају да се сагледају правци медијског утицаја на ставове и осећања прималаца: (1) лингвистичка истраживања медијског дискурса (и уопште јавног говора) оствареног у време пандемије; (2) различита ванлингвистичка истраживања веома интензивне медијске активности остварене у време пандемије. Очекивано је да ће поменути научни резултати донети увид у начине и ефекте језичког обликовања одређене медијске слике стварности у измењеном друштвеном контексту. Покушаћемо да на основу тог увида дођемо до препорука за образовну праксу. У складу са концептом целоживотног учења, појединац изграђује и унапређује знања и вештине *медијске писмености* током и након школовања. Значајно да ученици/студенти за време институционалног образовања формирају когнитивне стратегије које ће им помоћи да касније, ослањајући се на знања и вештине *језичке писмености*, континуирано развијају своје медијске компетенције.

Кључне речи: језичка писменост, медијска писменост, друштвени контекст, језичка средства, медијска слика стварности, тумачење медијских садржаја

Языковая грамотность как фактор развития медиаграмотности в изменившемся социальном контексте

Опыт интерпретации медиаконтента, полученный в изменившемся социальном контексте, существующем в течение последних двух лет из-за пандемии, представляет собой значительную поддержку индивидууму для будущих подобных ситуаций. Предметом нашего интереса является потенциальная роль *языковой грамотности* в развитии *медиаграмотности*. Язык является средством, с помощью которого формируется медиаконтент, и в то же время средством, влияющим на установки и чувства реципиентов, что особенно ярко проявляется в изменившемся социальном контексте. Целью исследования является: (1) изучить воспитательный потенциал *языковой грамотности* как фактора развития *медиаграмотности* в образовании; (2) разработать рекомендации по учебным предметам, по которым *медиакомпетентность* может быть расширена и улучшена за счет применения *языковых компетенций*. Принимаются во внимание научные результаты, позволяющие увидеть направления влияния медиа на установки и чувства реципиентов: (1) лингвистические исследования медиадискурса (и публичной речи в целом), осуществленные во время пандемии; (2) различные внелингвистические исследования очень интенсивной медиа-активности, достигнутой во время пандемии. Ожидается, что упомянутые научные результаты принесут понимание способов и эффектов языкового формирования той или иной медиакартины действительности в изменившемся социальном контексте. На основе этого понимания мы постараемся дать рекомендации для

образовательной практики. В соответствии с концепцией обучения на протяжении всей жизни человек формирует и совершенствует знания и умения *медиаграмотности* во время и после школьного образования. Важно, чтобы учащиеся/студенты формировали когнитивные стратегии во время институционального обучения, которые помогут им в дальнейшем непрерывно развивать свои медиакомпетенции, опираясь на знания и умения *языковой грамотности*.

Ключевые слова: языковая грамотность, медиаграмотность, социальный контекст, языковые средства, медиакартина действительности, интерпретация медиаконтента

Валентина ИЛИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

vlil@ymail.com

Концепција речника дублета српског језика

Током учења граматике и правописа српског језика ученик усваја правила књижевног језика, али истовремено и велики број дублетизама на свим језичким нивоима, који одсликавају еластичност његове норме. С обзиром на чињеницу да нашој образовнолингвистичкој литератури недостаје школски правопис са правописним речником Матице српске, у коме би, између осталог, био наведен и велики део дублетних облика у српском језику, ученик нема прилагођен приручник у коме ће наћи попис дублетизама језика који учи. У овом раду даје се теоријски конструкт за речник граматичких и правописних дублета српског језика, који је замишљен као потпора граматички (и правопису) у основној и средњој школи, али може бити намењен и за ширу употребу. Образлаже се значај оваквог речника за наставну праксу, а затим се описује његов садржај, те указује на корпус на основу кога би настао. Аутор представља његову дводелну макроструктуру утемељену у теоријском опису дублета српског језика, али и у практичности употребе оваквог приручника. Предвиђа се и могућност његовог дигиталног издања.

Кључне речи: речник, правописни и граматички дублети, настава српског језика

В процессе изучения грамматики и орфографии сербского языка ученик осваивает правила литературного языка одновременно с большим количеством отражающих гибкость его нормы дублетов на всех языковых уровнях. Так как в нашей образовательно-лингвистической литературе не хватает школьного орфографического справочника с орфографическим словарем Матицы сербской, в котором была бы приведена, между прочим, большая часть дублетных форм в сербском языке, у ученика нет специального справочника, в котором можно найти список дублетов в изучаемом им языке. В данной статье дается теоретическое обоснование словаря грамматических и орфографических дублетов сербского языка, который задуман как вспомогательный грамматический (и орфографический) справочник в начальной и средней школах, а может иметь и более широкое употребление. В статье подчеркивается значимость данного словаря для педагогической практики, а затем описывается его содержание и указывается на корпус, на основе которого он может быть составлен. Автор представляет микро- и макроструктуру словаря, основанные на теоретическом описании дублетов сербского языка и практических вопросах употребления данного справочника. Предполагается и возможность его цифрового издания.

Ключевые слова: словарь, орфографические и грамматические дублеты, преподавание сербского языка

Бобан КАРАПЕЈОВСКИ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
karapejovski@flf.ukim.edu.mk

Проблемот на дефинирањето на категоријата определеност и на членот и наставата по македонски како странски

Апстрактноста и хетерогеноста на категоријата *определеност* придонесува нејзиното дефинирање, како проблем во општолингвистички контекст, да се појавува во различни вариетети, на крајот сведувајќи се на начините за нејзиното искажување. Од друга страна, пак, членот, како морфолошки дистрибуциски израз на категоријата во македонскиот јазик, се појавува како експонент на повеќе различни поттипови на определеноста, но и од синтаксички причини. Сето ова го компликува начинот на кој категоријата и експонентите на таа категорија им се пренесуваат на оние што го усвојуваат македонскиот јазик како странски, особено ако во нивниот мајчин јазик недостасува формален експонент на граматичката категорија. Тука ќе се осврнеме на проблемот на дефинирањето на *определеноста* и на *членот*, *per se*, како и начините на кои може да се систематизира македонскиот случај и да им се пренесе на странските изучувачи.

Клучни зборови: определеност, член, референција, дистрибуција, македонскиот како странски, настава

Проблема определения категории определенности и членной формы и преподавания македонского языка как иностранного

Абстрактность и гетерогенность категории *определенности* способствуют ее определению как проблемы в общелингвистическом контексте и проявлению в различных вариациях, которые в итоге сводятся к ее выражению. С другой стороны, членная форма как морфологическое распространяемое выражении категории в македонском языке проявляется как экспонента в ряде различных подтипов определенности еще и по синтаксическим причинам. Все это усложняет способ, которым категория и экспоненты этой категории передаются тем, кто усваивает македонский язык как иностранный, особенно если в их родном языке нет формальной экспоненты грамматической категории. Здесь мы обратимся в первую очередь к проблеме определения *определенности* и *членной формы* и к способам, которыми можно систематизировать случай с македонским языком и преподавать иностранным учащимся.

Ключевые слова: определенность, членная форма, референция, распространение, македонский как иностранный, обучение

Наташа СТАНКОВИЋ ШОШО

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

natasoso06@gmail.com

Дигитални медији у настави словенских књижевности

Примена дигиталних технологија има значајну улогу у савременој универзитетској настави. У раду се указује на разноврсне могућности употребе диференцираних дигиталних медија у високошколској настави словенских књижевности на обавезном предмету *Методика настави књижевности* и изборном курсу на мастер студијама *Интертекстуалност у настави књижевности* на Филолошком факултету у Београду. У раду се сагледавају значајне могућности, паралеле и преплитања у наставном тумачењу репрезентативних књижевних остварења А. С. Пушкина, Л. Н. Толстоја и Б. Нушића.

Кључне речи: информационо-комуникационе технологије, дигитални медији, електронски уџбеници, интерактивне књиге, савремено образовање на универзитету

Цифрове медија в преподавани славјанских литератур

Применение цифровых технологий играет важную роль в современном образовании в университетах. В докладе указывается на разнообразные возможности использования дифференцированных цифровых медија в высшем образовании при преподавании славјанских литератур по обязательному предмету *Методика преподавания литературы и элективного курса Интертекстуальность в преподавании литературы в магистратуре* на филологическом факультете Белградского университета. В докладе рассматриваются значительные возможности, параллели и взаимопроникновения в педагогической интерпретации репрезентативных литературных произведений А. С. Пушкина, Л. Н. Толстого, Б. Нушича.

Кључна слова: информационо-комуникационне технологии, цифрове медија, електронны учебник, интерактивны книг, современно образование в университетах

МИНА ЂУРИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет
mina.m.djuric@gmail.com, mina.djuric@fil.bg.ac.rs

Компаративни оквири интердисциплинарних студија српске књижевности и музике на универзитетском нивоу

Рад представља анализу начина организације и реализације интердисциплинарне наставе књижевности и музике на универзитетском нивоу. Подаци који се испитују проистекли су и на основу сагледавања исхода предмета Вербална музика српске и светске књижевности, који се већ две године реализује на мастер студијама Српска књижевност на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима (Универзитет у Београду, Филолошки факултет). У чему је значај интердисциплинарних проучавања књижевности и музике на универзитетском нивоу? Који је удео музикализације књижевних дела као једног од аспеката проучавања модернизације српске и словенских књижевности? Зашто је контекст који граде догађаји на књижевној и музичкој сцени и њихова тумачења у 20. веку значајан за упоредна сагледавања историја култура? Колико је будућност наставе књижевности суштински интердисциплинарна? Ово су само нека од питања која ће бити разматрана у контексту одабраних примера из српске и светске књижевности у истраживању о могућностима интердисциплинарних студија књижевности и музике на универзитетском нивоу.

Кључне речи: настава на универзитетском нивоу, студије књижевности и музике, интердисциплинарност, компаратистика, српска књижевност 20. века у словенском контексту, светска књижевност

Сравнительные рамки междисциплинарных исследований сербской литературы и музыки на университетском уровне

В статье представлен анализ организации и реализации междисциплинарного преподавания литературы и музыки на университетском уровне. Изученные данные основаны на результатах курса Вербальная музыка сербской и мировой литературы, который был реализован в течение двух лет в магистратуре (МА) Сербской литературы на Кафедре сербской литературы с южнославянскими литературами (Белградский университет, Филологический факультет). Каково значение междисциплинарных исследований литературы и музыки на университетском уровне? Какова доля музыкализации литературных произведений как одного из аспектов изучения модернизации сербской и славянской литературы? Почему контекст, построенный событиями на литературной и музыкальной сцене и их интерпретациями в 20 веке, важен для сравнительных взглядов на историю культуры? Насколько междисциплинарным является будущее преподавания литературы? Это лишь некоторые из вопросов, которые будут рассмотрены в контексте избранных примеров из сербской и мировой литературы в изучения возможностей междисциплинарных исследований литературы и музыки на университетском уровне.

Ключевые слова: преподавание на университетском уровне, исследование литературы и музыки, междисциплинарность, компаративистика, сербская литература XX века в славянском контексте, мировая литература

Ивана КОВАЧЕВИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

ivanakovacevic980@gmail.com

Стара српске књижевности у читанкама за основну школу

У овом раду биће испитана заступљеност књижевних дела старе српске књижевности у читанкама за седми и осми разред основне школе, одобреним од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У првом делу рада биће приказани резултати истраживања заступљености ових дела у читанкама које су издате у периоду од школске 2012/2013. до 2020/2021. године. У другом делу рада биће приказани резултати истраживања заступљености ових дела у насумично одабраним читанкама, које су издате у периоду од школске 1974/1975. године до 2011/2012. године. У раду се сагледавају различита дела српске средњовековне књижевности, анализира се међусобна повезаност ових дела са осталим књижевним делима у читанкама за седми и осми разред основне школе и разматра се значај старе српске књижевности за спровођење наставе Српског језика и књижевности, која може бити у корелацији с другим школским предметима (попут Ликовне културе, Историје, Географије, Руског језика, Народне традиције, Музичке културе итд.). У раду се истиче погодност дела за језичко-стилску анализу на настави, повезивање са лекцијама из граматике и даје се предлог додатних задатака у штампаном и дигиталном облику, који могу бити погодни за обраду састава старе српске књижевности, за спровођење квизова, израду домаћих задатака и за припремање ученика за полагање завршног испита на крају основношколског образовања.

Кључне речи: стара српска књижевност, читанке, учење, језик, култура

Старая сербская литература в хрестоматиях для начальной школы

В данной статье будет рассмотрено представление литературных произведений старой сербской литературы в хрестоматиях для седьмого и восьмого классов начальной школы, утвержденных Министерством образования, науки и технологического развития Республики Сербия. В первой части статьи будут представлены результаты исследования наличия этих произведений в учебниках, изданных в период с 2012/2013 учебного года до 2020/2021 годы. Во второй части статьи будут представлены результаты исследования наличия этих произведений в случайно выбранных учебниках, изданных в период с 1974/1975 учебного года до 2011/2012. годы. Также, в статье рассматриваются различные произведения старой сербской литературы, анализируется взаимосвязь этих произведений с другими литературными произведениями в учебниках для седьмого и восьмого классов начальной школы и обсуждается значительность старой сербской литературы для обучения сербскому языку и литературе, которая может быть в взаимосвязи с другими школьными предметами (такими как изобразительное искусство, история, география, русский язык, народные традиции, музыка и др.). В статье подчеркивается пригодность работы для лингвистического и стилистического анализа в обучении, взаимосвязь с уроками грамматики, и предлагаются дополнительные задания в печатной и цифровой форме, которые могут подойти для обработки сочинения старой сербской литературы, для проведения викторин и тестов, выполнения домашних заданий и подготовке учащихся к сдаче выпускного экзамена в конце начального образования.

Ключевые слова: старая сербская литература, хрестоматиях, обучение, язык, культура

Милан ВУРДЕЉА

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

milan.vurdelja93@gmail.com

Новелистички венац као роман под кринком: *Нови Јерусалим* Борислава Пекића и интеркултурално усмерена настава књижевности

Предмет овог истраживања је „готска хроника” *Нови Јерусалим* Борислава Пекића, сагледана као наставна јединица на часовима књижевности у гимназији и, с тим у вези, анализирана с аспекта жанровских својстава, као пример поливалентности књижевног дискурса, коју ученици најупечатљивије увиђају у постмодернистичким текстовима. Збирка приповедака, новелистички венац и сижејно раслојен, слободније компоновани роман – три су жанровске одреднице које се подједнако аргументовано могу приписати Пекићевом *Новом Јерусалиму*. Аутор ће образложити избор оне коју у склопу наставног тумачења треба на извештан начин фаворизовати. У складу са тим, у раду ће бити описани битни образовни исходи, нарочито они који се тичу интеркултуралног потенцијала наставне јединице, условљеног жанровским концептом збирке и рефлектованог на друге домене уметничког текста – на тематско-мотивски, нараторолошки и идејни. Поменути опис подразумеваће, према познатим и верификованим методичким гледиштима, тумачење пет новела из Пекићеве збирке на диференцираним нивоима. Затим ће у кратким цртама бити објашњен дугорочни значај поменутих образовних исхода приликом ученичког разумевања постмодернистичке или позномодернистичке парадигме. Овај сегмент рада биће илустрован компаративним оквиром успостављеним спрам Пекићевог новелистичког венца *Време чуда* као лектуре за ученике првог разреда гимназије, али и спрам дела Данила Киша и Милорада Павића, а која су заступљена у програмима наставе и учења у Републици Србији као део целине којој припада и *Нови Јерусалим*. Напослетку, ово истраживање требало би да потврди тезу Јована Делића по којој је *Нови Јерусалим* „квинтесенција Пекићеве поетике” и најзахвалније штиво за читаочево упознавање са најамбициознијим ауторским системом у српској књижевности.

В данной статье мы попытаемся представить «готическую хронику» «Новый Иерусалим» Борислава Пекича, как учебную единицу на уроках литературы в старших классах и в связи с этим анализируем ее с точки зрения жанровых свойств, как пример поливалентности литературного дискурса, которую ученики наиболее впечатляюще видят в постмодернистских текстах. Сборник рассказов, романый венок и многослойный, более свободно составленный роман — вот три жанровых детерминанта, которые с равным основанием можно отнести к «Новому Иерусалиму» Пекича. Автор статьи объяснит выбор того, которому в рамках обучающей интерпретации следует отдать предпочтение определенным образом. В соответствии с этим в статье будут описаны важные образовательные результаты, прежде всего связанные с межкультурным потенциалом учебной единицы, обусловленные ее жанровой концепцией и отраженные в других областях художественного текста - тематико-мотивной, нараторологической и идеологической. Упомянутое описание будет подразумевать, согласно известным и проверенным методологическим точкам зрения, дифференциацию уровня интерпретации пять рассказов из сборника Пекича. Затем будет кратко объяснено долгосрочное значение упомянутых образовательных результатов при осмыслении учащимся постмодернистской или поздне модернистской парадигмы. Этот сегмент статьи будет проиллюстрирован сравнительным подходом к романному венку Пекича «Время чудес» как к чтению для первоклассников, а также произведениям Д. Киша и М. Павича, представленным в учебно-методических программах для четвертого класса гимназии в Сербии. Наконец, эта статья должна подтвердить тезис Йована Делича о том, что «Новый Иерусалим» является «квинтэссенцией поэтики Пекича» и наиболее подходящим чтением для ознакомления читателей с самой амбициозной авторской системой сербской литературы.

Зорана З. ОПАЧИЋ

Универзитет у Београду, Учитељски факултет
zorana.opacic@gmail.com , zorana.opacic@uf.bg.ac.rs

Студентски филм и радио емисија као наставно средство у условима онлајн наставе Књижевности за децу и младе

Рад је посвећен испитивању нових наставних приступа у академској онлајн настави. У академској 2021/2022. предавања на Учитељском факултету, изузев уводних, била су држана онлајн, преко Тимс платформе. Будући да онлајн настава, посебно она која се држи у великим пленумима, неретко изазива инертност студената, њихово активирање у савладавању наставног градива постигнуто је истраживачким задацима и групним истраживачким радом на терену који је резултовао ауторским филмовима и радио емисијом. Осим прикупљања библиотечке, периодичке грађе, студенти су циљано путовали у културне и научне институције у Србији, у музеје и меморијалне топониме везане за дела значајних писаца, обављали интервјуе, снимали задате локације и монтирали прикупљену грађу у филмске целине. Једно у низу истраживања реализовано је и кроз радио емисију у којој су студенти експлицирали своја сазнања. Тиме су полазници двосеместралног курса сами допринели формирању мултимедијалних наставних материјала и постигли лично, дубинско разумевање књижевности за децу и младе и важних топонима српске културе. Закључујемо да је теренским истраживањем унапређен наставни процес.

Кључне речи: онлајн настава, студентски филм, радио емисија, самостални истраживачки рад

The paper is dedicated to examining new teaching approaches in academic online teaching. During the 2021/2022 academic year lectures at the Faculty of Teacher Education, except for introductory ones, were held online, through the Teams platform. Since online teaching, especially that held in large plenums, often causes inertia of students, their activation in mastering the curriculum was achieved by research tasks and group research work in the field, which resulted in student films and radio show. In addition to collecting library and periodical materials, students traveled to cultural and scientific institutions in Serbia, museums and memorial toponyms related to the works of important writers, conducted interviews, recorded locations and edited the collected material into film units. One in a series of researches was realized through a radio show in which students explained their knowledge. Thus, the participants of the two-semester course themselves contributed to the formation of multimedia teaching materials and achieved a personal, in-depth understanding of children and young adult literature as well as important toponyms of Serbian culture. We conclude that field research has improved the teaching process.

Keywords: online teaching, student film, radio show, independent research work

Светлана Николаевна АВЕРКИНА

Нижегородский государственный лингвистический университет им. Н.А. Добролюбова
averkina.svetlanalunn@mail.ru

Роман Евгения Чирикова «Зверь из бездны» в переводах на чешский и немецкий языки

Евгений Чириков – известный писатель эпохи Серебряного века. Сегодня интерес к нему возраждается, что во многом связано с актуальностью проблематики его позднего творчества. Роман Е. Чирикова „Зверь из бездны“ – самое известное в Европе произведение писателя – посвящен трагическим событиям Гражданской войны. Примечательно, что автор не принял ни сторону Белой гвардии, ни сторону красноармейцев, чем вызывал неудовольствие обеих „парти“. И в этом главный посыл произведения: война порождает Зверя.

Не смотря на то, что Чириков оказался выключенным из признаного круга эмигрантов-писателей, он нашел много друзей и почитателей в Сербии, где писатель провел несколько лет, и особенно в Чехию, где прожил оставшуюся жизнь. Поклонники творчества писателя приложили множество усилий для продвижения его творчества за пределами России. Его „Чужестранцев“ перевели на немецкий, латышский, чешский, еврейский языки. „Зверь из бездны“ в 1924 году был переведен на чешский язык. На немецкий язык роман перевели только в этом году, в период, когда слова писателя звучат почти пророчески. Особенности этих переводов, выполненных в разное время (1924, 2022), будет посвящен доклад.

Ключевые слова: проза Гражданской войны, Серебряный век, проблемы перевода, исторический контекст, рецепция

Yevgeny Chirikov is a famous writer of the Silver Age. Today, interest in him is being revived, which is largely due to the relevance of the problems of his late work. The novel by E. Chirikov "The Beast from the Abyss" is the most famous work of the writer in Europe and is dedicated to the tragic events of the Civil War. It is noteworthy that the author took neither the side of the White Guard nor the side of the Red Army, which caused the displeasure of both "parties". And this is the main message of the work: war gives birth to the Beast. Despite the fact that Chirikov turned out to be excluded from the recognized circle of emigrant writers, he found many friends and admirers in Serbia, where the writer spent several years, and especially in the Czech Republic, where he lived the rest of his life. Admirers of the writer's work made a lot of efforts to promote his work outside of Russia. His Strangers was translated into German, Latvian, Czech, and Hebrew. The Beast from the Abyss was translated into Czech in 1924. The novel was translated into German only this year, at a time when the writer's words sound almost prophetic. The report will be devoted to the features of these translations, made at different times (1924, 2022).

Keywords: prose of the Zivil War, Silver Age, problems of translation, historical context, reception

Ксенија КОНЧАРЕВИЋ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

kkoncar@mts.rs

Руски језик у филологији – теоријске основе предмета, курикуларна и уџбеничка реализација

У раду се разматра изграђивање специфичних академских компетенција на руском језику као инословенском у програму мастер студија на модулу Славистика, који ће се реализовати од 2022/23. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду у оквиру обавезног предмета *Руски језик у филологији*. Излаже се и концепција уџбеника за дати предмет, који је у завршној фази израде. Аутор студијског програма и уџбеника по коме ће се он реализовати образлаже кључне димензије садржаја предмета, чији је циљ стицање теоријских знања о научном стилу у области филологије и обликовању научног текста у складу са правилима прихваћеним у руској филологији (информационо-библиографска апаратура: схема библиографског описа књиге, чланка, дисертације; библиографске референце; библиографски регистар; цитирање – општа правила навођења цитата; скраћивање у научном тексту; скраћивање у библиографском опису; апаратура оријентације у филолошком научном делу: анотација, сажетак, резиме, рецензија, приказ – језички и говорни стандарди, одн. клишеи, који се примењују у њима, предговор, садржај), као и умењима компетентног самосталног обликовања научних текстова на руском језику. Посебна пажња посвећује се проблемима усвајања садржаја овог предмета у инословенској – српској говорној и социокултурној средини, као и изналагању адекватних методичких поступака и конструкцијских решења у уџбенику као моделу студијског процеса.

Кључне речи: Мастер филолошко образовање, научни стил руског језика, обликовање научног текста на руском језику као страном, информационо-библиографска апаратура, апаратура оријентације

В предлагаемой работе рассматривается выработка специфических академических компетенций на русском языке как инославянском в программе магистерского обучения на модуле Славистика, реализация которой начинается с 2022/23 г. на Филологическом факультете Белградского университета в рамках обязательного предмета *Русский язык в филологии*. Излагается также концепция учебника данного предмета, который находится на заключительном этапе составления. Автор учебной программы и учебника как средства ее реализации теоретически обосновывает базисные составляющие содержания предмета, цель которого – приобретение знаний о научном стиле в области филологии и об оформлении научного текста в соответствии с правилами, общепринятыми в российской филологии (информационно-библиографический аппарат: схема библиографического описания книги, статьи, диссертации; библиографические ссылки; библиографический регистр; цитирование – общие правила; сокращения в научном тексте и в библиографическом описании; аппарат ориентации в филологическом научном труде: анотация, резюме, рецензия, обзор – языковые и речевые клише; предисловие, содержание), а также умениям компетентного самостоятельного оформления научных текстов на русском языке. Особое внимание посвящается проблемам усвоения содержания данного предмета в инославянской – сербской речевой и социокультурной среде, а также поискам адекватных методических приемов и решений в плане конструирования в учебнике как модели учебного процесса.

Автор особо отмечает, что овладение знаниями, навыками и умениями в рамках рассматриваемого предмета ориентировано не только на рецептивный, но и на продуктивный план, ввиду важности практических навыков и умений в области научного

стиля для будущей профессиональной деятельности преподавателей русского языка, исследователей, соискателей ученой степени доктора филологических наук.

Ключевые слова: Магистерское филологическое образование, научный стиль русского языка, оформление научного текста на русском языке как инославянском, информационно-библиографический аппарат, аппарат ориентации

Зона МРКАЉ

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

zonamrkalj61@gmail.com

Слика савремене српске књижевности за децу и младе у новим програмима наставе и учења у Републици Србији

У раду се разматра корпус дела за децу и младе савремених српских писаца, уврштен у наставне садржаје из књижевности за старије разреде основне школе. Анализирају се наставни циљеви и исходи усмерени ка развијању вештине разумевања прочитаног код ученика. Образлаже се мотивисање ученика за читање обавезне или изборне лектире, чији су аутори: Игор Коларов, Дејан Алексић, Горан Петровић, Ивана Нешић, Урош Петровић, Јасминка Петровић итд.

Кључне речи: српска књижевност за децу и младе; школски програми; савремени писци; разумевање прочитаног; наставни циљеви; исходи наставе; мотивисање

В статье рассматривается корпус произведений для детей и юношества современных сербских писателей, включенный в содержание учебных занятий по литературе для старших классов начальной школы. Анализируются цели и результаты обучения, направленные на развитие у учащихся навыков понимания прочитанного. Объясняется мотивация учащихся к чтению обязательных или факультативных чтений, авторами которых являются: Игорь Коларов, Деян Алексич, Горан Петрович, Ивана Нешич, Урош Петрович, Ясминка Петрович и др.

Ключевые слова: сербская литература для детей и юношества; школьные программы; современные писатели; понимание прочитанного; цели обучения; результаты обучения; мотивация

Марина ЈАЊИЋ

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

marina.janjic@filfak.ni.ac.rs

Падежни систем српског језика на студијском програму Србистике – изазови и проблеми

Један од највећих изазова студентима Србистике представља савладавање падежног система српског стандардног језика. Овај проблем је израженији у настави на универзитетима који се налазе на дијалекатском подручју из разумљивих разлога одсуства деклинираних облика именских речи.

Рад се бави истраживањем квалитета наставе овог најсложенијег граматичког питања које своје пуно остварење добија тек у симбиози двају граматичка нивоа која се баве падежним системом, а то је морфосинтакса. Циљ реферата је осветљавање потешкоћа са којима се студенти јужне и источне Србије суочавају током студија у вези са овим питањем. На основу добијених резултата рад претендује да понуди решења за унапређење наставе ове важне морфосинтаксичке теме.

Кључне речи: морфосинтакса, падежни систем, српски језик, универзитетска настава.

Одной из самых больших проблем для студентов, изучающих сербистику, является освоение падежной системы стандартного сербского языка. Эта проблема более выражена при обучении в вузах, расположенных в диалектном ареале по понятным причинам отсутствия форм склонения существительных.

Статья посвящена исследованию качества обучения этому сложнейшему грамматическому вопросу, получившему свою полную реализацию только в симбиозе двух грамматических уровней, занимающихся падежной системой, а именно морфосинтаксис. Цель статьи - пролить свет на трудности, с которыми сталкиваются студенты из южной и восточной Сербии во время изучения этого вопроса. Основываясь на полученных результатах, в статье предлагается предложить решения для улучшения преподавания этой важной морфосинтаксической темы.

Ключевые слова: морфосинтаксис, падежная система, сербский язык, университетское обучение

Лидија ТАНУШЕВСКА, Јасминка ДЕЛОВА-СИЛЈАНОВА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
lidkapol@yahoo.com , jasmin.del@flf.ukim.edu.mk

„Модерни славистички студии“ за современа настава на словенските јазици

Во нашето излагање сакаме да го претставиме меѓународниот проект „Модерни славистички студии“.

Проектот вклучува сеопфатна подготовка од страна на трите универзитети (Шлезискиот универзитет во Катовице, Островскиот универзитет во Острава, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје) за воведување на модерна форма на славистички студии од втор циклус во својата студиска наставна понуда. Покрај цврстата дидактичка основа, новото поле ќе им понуди на студентите курсеви за „меки вештини“ дефинирани како „група на суштински способности што вклучуваат развој на база на знаења и креативно размислување неопходни за успех на модерното работно место“. Имплементацијата на проектот ќе биде значаен чекор за модернизација на високото образование.

Целта на ова стратешко партнерство е да се подготви славистичка насока во која студентите би имале корист од знаењето и искуството на предавачите на нивниот матичен универзитет, како и на универзитетот во земјата чиј јазик го учат. Во иднина се планира отворање на славистичка насока за полски, чешки и македонски професионалци. Врз основа на анализата на потребите што ќе се спроведе како дел од проектот „Модерни славистички студии“, ќе се воспостави студиска програма што ќе го зголеми потенцијалот на идните дипломирани студенти.

Резултатите на крајот на проектот ќе бидат наставни програми на одделни предмети во новата заедничка насока, но и програма за славистички студии од втор циклус со заедничка диплома.

Клучни зборови: славистика, наставна програма, втор циклус

В нашей презентации мы хотим представить международный проект «Современное славяноведение».

Основная цель проекта – создать международную область исследований. Интернациональное направление дает возможность межнационального диалога, лучшей ассимиляции мигрантов, открытости другим, терпимости к другим, диалога. Современные дидактические формы в виде тандемного обучения позволяют представить разные взгляды представителей разных стран и тем самым - показать разную перспективу и представить разные дискурсы.

Результатом проекта станут учебные планы по отдельным предметам в новом общем направлении, а также программа славистики второго цикла с совместным дипломом.

Ключевые слова: славистика, учебная программа, второй цикл

Виолета ЈАНУШЕВА

Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола, Педагошки факултет

violetajanuseva@gmail.com

Научноистражувачките компетенции на студентите по јазик во РСМ за реализација на квалитативни истражувања

Ова квалитативно истражување ги испитува научноистражувачките компетенции што ги развиваат студентите по јазик на сите три циклуси од студирањето и нивната (не)подготвеност да спроведат целосно квалитативно истражување. За да се добијат што посеопфатни и пореални сознанија, се врши квалитативна интерпретативно-индуктивна анализа на примерокот во ова истражување, што опфаќа квалитативни интервјуа со 5 студенти од различни државни универзитети во РСМ. Пред анализата, интервјуата се транскрибираат и се кодираат. Истражувачките резултати покажуваат дека студентите на јазичните насоки, во текот на студиите, главно, се оспособуваат за истражувања поврзани со квантитативната логика и статистичката обработка на податоците и дека не се доволно подготвени да спроведат квалитативни истражувања од причина што на овие истражувања многу малку или воопшто не им се посветува внимание. Поради тоа, студентите стекнуваат еднодимензионални знаења за научноистражувачката работа и не успеваат да ја согледаат суштината на квалитативните истражувања поврзана со бројните интерпретации на реалноста и нивната условеност од контекстот. На студентите, исто така, им недостигаат и знаења за основите видови квалитативни истражувања и за определувањето на примерокот, како и за методите за собирање и анализа на квалитативните податоци. Оттука, ова истражување претставува своевиден поттик за потребата од унапредување на компетенциите на студентите по јазик за реализација на квалитативни истражувања.

Клучни зборови: студенти, јазик, научноистражувачки компетенции, квалитативни истражувања, РСМ

Гордана АЛЕКСОВА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
galeks63@hotmail.com

Принципот на научност во моделирањето на наставниот процес

Во трудот е претставена една од неограничените можности за примена на структурализмот, како лингвистички и како општонаучен концепт, во наставата по македонски јазик. Понудени се модели за наставна реализација, во кои „структурите на системот“ имаат четворна основа – лингвистичка, психолошка, педагошка и методичка. Неговата интердисциплинарна функционалност во себе ги обединува следните елементи: 1. принципот на синтагматски и парадигматски односи во јазикот, 2. когнитивните структури (структурите на знаење), 3. интерактивните модели и 4. научната поливалентност на методиката. Моделите за наставна реализација на содржини од македонскиот јазик се поддржани од три наставни системи – програмирана настава, проблемска настава и индуктивно-дедуктивна настава. Тие се репрезенти на современите состојби во изучувањето на јазикот и ја покажуваат многуслојноста на структурите со различен произлез и апликативната вредност на идејата за нивно поврзување во воспитно-образовни цели.

Клучни зборови: македонски јазик, настава, структурализам, методика, когнитивни структури, интерактивни модели

Принцип научности при моделировании учебногo процесса

В данном труде представлена одна из неограниченных возможностей применения структурализма в качестве лингвистического и общенаучного концепта при преподавании македонского языка. Предлагаются модели для реализации учебного процесса, в которых “структуры системы” имеют четверную основу – лингвистическую, психологическую, педагогическую и методическую. Ее междисциплинарная функциональность объединяет в себе следующие элементы: 1. принцип синтагматических и парадигматических отношений в языке. 2. Когнитивные структуры (структуры знания), 3. интерактивные модели и 4. научную поливалентность методики. Модели реализации обучения македонскому языку поддерживаются тремя системами обучения – программированное обучение, проблемное обучение и индуктивно-дедуктивное обучение. Они раскрывают современное состояние изучения языка и показывают многослойность структур с различным происхождением и прикладной ценностью идеи их включения при реализации воспитательно-образовательных целей.

Ключевые слова: македонский язык, преподавание, структурализм, методика, когнитивные структуры, интерактивные модели

Емил НИАМИ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Руски центар
emilniami@inbox.ru

Улогата на современата музика при изучувањето странски јазик (преку примери од наставата по руски јазик како странски)

Голем број луѓе сакаат да слушаат музика, а тоа особено се однесува на младите. За нив песната може да послужи како нешто што ги релаксира. Музиката што ја сакаме може да нè смири, да нè направи тажни или, пак, да ни даде сила и волја. Неретко постојат и такви моменти кога луѓето можат да искористат и делови од песната во својот секојдневен говор. Дидактичкиот спој на јазикот со музиката е мошне ефикасен, а овој факт е повеќекратно потврден и во текот на различни експерименти. Јазикот и музиката се всушност два различни начини на човековата комуникација и на неговото самоизразување. Токму поради тоа и музичкото и јазичното обучување се мошне слично.

Мотивацијата и интересите на учениците и на студентите се основните фактори при изучувањето на кој било странски јазик. Токму музиката и песните во голема мера го зголемуваат интересот кај учениците и, следствено, способноста за усвојувањето на материјалот.

Знаеме дека постојат песни што се специјално создадени за изучување странски јазици, но во реалниот живот современите млади луѓе не ги прифаќаат зашто ги сметаат за здодевни, вештачки и, во голема мера, еднообразни.

Рефератот се занимава со идеи, кои можат да бодат и предмет на подлабока дискусија, а кои на практика се покажале како ефикасни при изучувањето на странски јазици со помош на музиката, преку примери од наставата по руски јазик како странски.

Клучни зборови: странски јазик, музика, фрази, нови зборови, млади луѓе, емоционална компонента, јазичен предизвик

Роль современной музыки в изучении иностранного языка (на примерах РКИ)

Большое количество людей любят слушать музыку, особенно в подростковом возрасте. Для них песня может служить как релаксатор. Музыка, которую мы любим, может сделать нас спокойнее, печальней или дать нам силу и волю. Не редкость и те моменты, когда люди могут использовать некоторые строчки из песен в своей речи.

Дидактическое сочетание языка с музыкой является очень эффективным, и это факт был неоднократно подтвержден в ходе различных экспериментов. Язык и музыка представляют собой два пути человеческого общения и самовыражения. По этой причине методы обучения музыке и языку очень похожи.

Мотивация и интересы учеников и студентов – основные факторы в изучении любого иностранного языка. Именно музыка и песни в большей мере повышают интерес учащихся и, следовательно, способность к усвоению материала.

Мы знаем что, существуют песни, которые были созданы специально для изучения иностранных языков, но в жизни современной молодежи они не прижились, потому что были скучны, искусственны и, в большинстве своем, однообразны.

Данный доклад предлагает некоторые идеи, которые могут стать предметом дискуссии, а которые помогают выучить иностранный язык с музыкой на примерах из обучения РКИ.

Ключевые слова: иностранный язык, музыка, фразы, новые слова, молодежь, эмоциональная составляющая, языковой вызов

Nika PAVLETIĆ

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije

nika.pavletic@fhs.upr.si

Izzivi poučevanja slovenščine kot tujega jezika pri govorcih makedonščine

Prispevek se osredotoča na usvajanje slovenščine kot tujega jezika pri govorcih makedonščine s poudarkom na razlikah med jezikoma, ki se pojavljajo na oblikoskladenjski ravni. Slovenščina in makedonščina sta kot dva južnoslovanska jezika do določene točke imeli skupen razvoj, zato sta si v marsičem podobni, vendar tudi v marsičem različni, te razlike pa so najizrazitejše na oblikoskladenjski ravnini. Sem spadajo t. i. balkanske lastnosti makedonščine, kot so npr. trojni postpozivini člen, analitično stopnjevanje pridevnika, predlog v analitični funkciji in odsotnost sistema sklanjatev, zapleten sistem glagolski sistem, *ума-* in *сум-* zgradbi itd., medtem ko ima slovenščina na drugi strani zelo razvit sistem sklanjatev, dvojinske oblike, stopnjevanje pridevnika z obrazili, poenostavljen sistem glagolskih časov itd. Pri učenju tujega jezika učeči se izhaja iz svojega prvega, maternega jezika, ki mu služi kot osnova za usvajanje novih struktur v tujem jeziku. To je bilo tudi osnovno izhodišče raziskave, ki je bila pri makedonskih govorcih izvedena s pomočjo usmerjenega testa. Testiranje je preverjalo poznavanje slovničnih struktur na oblikoslovni ravni (sklanjatve – samostalnik, pridevnik, samostalniški osebni zaimek, glagolski časi, glagolske oblike in stopnjevanje pridevnika), skladenjska analiza pa je bila zajeta pri analizi samostojno tvorjenih pisnih besedil (raba členkov in veznikov, besedni red, zgradba stavkov). Pri analizi so se jasno pokazali prenosi struktur in oblik, ki so posledica vpliva prvega jezika in so obenem tudi posledica razlik med jezikoma. Ta mesta bodo v prispevku natančneje predstavljena skupaj z najpogostejšimi napakami in metodološkimi smernicami za usmerjeno poučevanje slovenščine za govorce makedonščine.

Ključne besede: slovenščina kot tuji jezik, makedonščina, tuji govorce, problematična mesta, oblikoskladenjske napake

Галина ЛЕСНАЯ
МГИМО Университет / MGIMO University
glesnaya@mail.ru

Специфика языковой картины мира в преподавании фразеологии украинского и польского языков

В преподавании славянских языков глубокое усвоение фразеологии начинается на продвинутом уровне. Оно не только расширяет лингвострановедческие знания студентов, но и дает им представления об общих законах функционирования изучаемых языков в их связях с родным языком и созданной им картиной мира. Знакомясь с основными сферами человеческой деятельности других народов, студенты постепенно выстраивают иные языковые картины мира, в которых важны национальный и культурный компоненты. Именно фразеологические компетенции помогают учащимся дифференцировать общезначимое для нескольких культур и индивидуально значимое для одной культуры. В докладе предполагается рассмотреть фразеологию украинского и польского языков в сопоставлении с фразеологией русского языка в аспекте отображения в ней языковой картины мира как модели мира, зафиксированной в представлении народа. Такой анализ позволит говорить об общем и отличном в мировосприятии трех славянских народов и о характерных чертах их ассоциативного мышления, что имеет особое значение в параллельном изучении двух славянских языков студентами-носителями третьего славянского языка.

Ключевые слова: языковая картина мира, фразеология украинского, польского и русского языков, преподавание славянских языков

In teaching Slavic languages, deep assimilation of phraseology begins at an advanced level. It not only expands the linguistic and cultural knowledge of students, but also gives them an idea of the general laws of the functioning of the studied languages in their relations with their native language and the picture of the world created by them. Getting acquainted with the main spheres of human activity of other peoples, students gradually build other linguistic pictures of the world in which national and cultural components are important. It is phraseological competencies that help students differentiate what is generally significant for several cultures and what is individually significant for one culture. The report is supposed to consider the phraseology of the Ukrainian and Polish languages in comparison with the phraseology of the Russian language in terms of displaying the linguistic picture of the world as a model of the world fixed in the representation of the people. Such an analysis will allow us to talk about the common and different worldviews of the three Slavic peoples and about the characteristic features of their associative thinking, which is of particular importance in the parallel study of two Slavic languages by students - native speakers of the third Slavic language.

Key words: linguistic picture of the world, phraseology of Ukrainian, Polish and Russian languages, teaching of Slavic languages

Јасминка ДЕЛОВА-СИЛЈАНОВА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје“, Филолошки факултет „Блаже Конески“
jasmin.del@flf.ukim.edu.mk

Наставата по чешки јазик и книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје

На Катедрата за славистика оваа година се одбележуваат 75 години од изучување на чешкиот јазик и книжевност. Во самите почетоци, чешкиот лектор бил и првиот странски лектор на нашиот Факултет. Во текот сите овие години, изучувањето на чешкиот јазик и книжевност се одвива на различни нивоа и тоа како странски јазик, како втор главен предмет, но и како главна студиска насока за студентите од прв циклус. Наставата по чешки јазик и книжевност е застапена и во рамките на вториот и на третиот циклус студии.

Клучни зборови: чешки јазик и книжевност, бохемистика, Скопје

В нашей статье представлено преподавание чешского языка и литературы на кафедре славистики филологического факультета «Блаже Конески» в Скопье. Изучение чешского языка и литературы продолжается уже 75 лет, но на разных уровнях.

Ключевые термины: чешский язык и литература, богемистика, Скопье

Златко ПАНЗОВ

Универзитет ЕЛТЕ, Будимпешта, Институт за славистика и балтичка филологија
zlatkopanzov@gmail.com

Наставата по македонски јазик на Лекторатот по македонски јазик при Универзитетот ЕЛТЕ во Унгарија – улогата на лекторатите во културната дипломатија и предизвиците на новото време (социјални мрежи и настава на далечина)

Лекторатот по македонски јазик во Будимпешта функционира во рамките на Институтот за славистика и балтичка филологија при универзитетот ЕЛТЕ во Будимпешта. Започнува со работа во учебната 1988/1989 година и е единствено место каде што може да се изучува македонскиот јазик во Унгарија. Текстот ќе се обиде да ги предочи актуелните состојби во Лекторатот, вооедно и состојбите со славистиката во Унгарија. Ќе се обидеме да ја покажеме значајната улога на лекторатите во културната дипломатија, искуствата од Унгарија, конкретните активности што се преземаат на тоа поле и резултатите во однос на зголемување на интересот за изучување на македонскиот јазик. Пандемиските години нè поставија пред големи предизвици во реализација на наставата, ќе ги претставиме нашите искуства во однос на наставата на далечина, нејзината организација и реализација на универзитетот ЕЛТЕ. Ќе укажеме и на позитивните искуства од користењето на социјалните мрежи и други видови медиуми за зголемување на видливоста на лекторатот, а со тоа и зголемување на интересот за изучување на македонскиот јазик во Унгарија.

Клучни зборови: лекторати, Унгарија, македонски јазик, културна дипломатија, видливост, социјални мрежи, културни настани, настава на далечина, перспективи на развој

Анита ШТЕРЈОСКА-МИТРЕСКА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“

asterjos@yahoo.com

Македонскиот јазик низ призмата на првиот развоен период од основното образование (I - III одд.)

Развојот на јазичната писменост во првите два циклуса на основното образование минува низ повеќе фази. Без оглед на тоа дали станува збор за стекнување на елементарни јазични вештини, или за примена на елементарни јазично-стилски вежби, соодветни на оваа возраст, функционалниот аспект на јазичната писменост е секогаш присутен во оваа настава и во наставата по останатите предмети. Единствено по предметот Македонски јазик, јазикот е средство и содржина на наставата.

Усвојувањето на елементарната јазична писменост започнува во одделенската настава, кога при усвојувањето на македонското кирилско писмо се практикува аналитичко синтетичкиот гласовен метод (условен од фонетскиот принцип на правопис) а и со елементи од глобалниот метод. Од друга страна, јазичните содржини се усвојуваат преку јазично-изразниот пристап, во кој се применуваат интерактивни вежби на слушање, говорење, читање и пишување, а дури на крајот треба да се воочат и да се именуваат основните јазични факти.

Резултатите од учењето и стандардите за оценување на постигањата на учениците се дефинирани во националните Наставни програми за предметот Македонски јазик.

Во рефератот ќе бидат прикажани и толкувани пода-тоци од спроведено истражување на читањето со разбирање и на јазичното изразување на учениците од првиот циклус од основното образование во Република Северна Македонија, во корелација со постоечките нормативни рамки.

Воочените карактеристики на јазичното изразување на учениците од првиот циклус на основното образование упататуваат на поставеноста на наставата за јазична писменост во првите три години од основното образование и ги идентификуваат интервентните подрачја за унапредување на постоечката наставна практика.

Клучни зборови: јазична писменост, фонемска свест, читање, пишување, настава

Марина ДИМИТРИЕВА-ЃОРЃИЕВСКА

Биро за развој на образованието на РСМ

bro.macedonia@bro.gov.mk

Медиумската писменост во наставните програми по предметот Македонски јазик

Медиумската писменост е важна компонента во современото секојдневие, нејзините форми се на различен начин дел од нашето живеење. Медиумската писменост е комбинација од знаења и вештини кои развиваат компетенции за распознавање видови медиумски содржини како и компетенции за распознавање на нивната веродостојност. Развивањето на вештините за медиумската писменост претставува потреба, пред сè при користењето на медиумите како средство за информирање, но и за едукација и секако, за забава. Поради широка распространетост и присутност на медиумите, задолжителното образование ја вбројува медиумската писменост во своите курикулуми, односно наставни програми, пред сè во програмите по мајчин јазик. Внесувањето на теми клучни за медиумската писменост во наставните програми по предметот Македонски јазик и Македонски јазик и литература во основното и средното образование се одвива постепено. Овој труд има за цел да ја прикаже состојбата во тој поглед, односно, овој труд ќе ја покаже присутноста на темите од медиумската писменост во програмите по Македонски јазик и ќе даде преглед на содржините кои имаат за цел да остварат одредени резултати од учењето, а кои ќе имаат конкретна и практична вредност за ученикот. Трудот во согласност со изнесеното ќе презентира и заклучок за значењето на медиумската писменост во образовниот процес како содржина, но и за присутноста на медиумите како нагледно средство и како извор за учење.

Клучни зборови: наставна програма, содржини од медиумска писменост, резултати од учење

Ключевые слова: учебная программа, содержание медиаграмотности, результаты обучения

Ана НОВАКОВИЌ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“
ananovakovic93@yahoo.com

Анализа писаног дискурса Срба у Републици Македонији (студија случаја)

У раду се испитује употреба српског језика у комуникативним праксама оствареним на друштвеним мрежама меѓу припадницима српске етно-лингвистичке заједнице у Р. Македонији путем квалитативне анализе писаног дискурса. Циљ нашег истраживања је да одговоримо на два питања: 1) у којим ситуацијама и на који начин се користи српски језик на друштвеним мрежама и шта подстиче остваривање комуникације на српском језику; и 2) да ли се на социјалним мрежама наших учесника анализе могу приметити појаве двојезичности и прекључивања кодова и који су разлози за то? Резултати анализе објава корисничких профила на друштвеним мрежама показали су да се писани дискурс може разврстати у пет група: 1) употреба српског језика; 2) употреба дијалекта; 3) појава двојезичности; 4) појава прекључивања кодова; и 5) употреба македонског језика. Овај рад подржава инклузивно разумевање вишејезичности и доприноси проблематизацији примата говорног језика и порекла језичких ресурса у вишејезичној, односно двојезичној средини и пракси. Уколико озбиљно разумемо језички дискурс остварен у сајберпростору приближићемо се на још један начин деконструисању претпоставки о употреби језика, а које социолингвистика не треба занемаривати.

Кључне речи: језици у контакту, српски језик, билингвизам, прекључивање кодова, српска заједница, Република Македонија, социјалне мреже, анализа дискурса, комуникативна пракса.

Марија ПАНДЕВА

Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, УКИМ
marijapandeva1994@gmail.com

Наставата по македонски јазик на далечина според наставните програми на Московскиот државен универзитет „Ломоносов“

Во овој реферат ќе направиме преглед на наставните содржини по македонски јазик обработувани на Московскиот државен универзитет „Ломоносов“. Фокусот на овие наставни содржини ќе го задржиме на лекторските часови по македонски јазик со руски студенти. Во последните две пандемиски години наставата по македонски јазик речиси во целост се одвиваше на далечина, па затоа сите наставни содржини беа приспособени за онлајн-предавања според потребите на студентите. Покрај граматичките содржини, ќе се задржиме и на оние во кои се обработуваат теми од областа на културата и на литературата. Притоа, ќе зборуваме и за аудиовизуелните материјали што се користат за време на предавањата.

Клучни зборови: предавање на далечина, македонски јазик, аудиовизуелни материјали, методика на настава, наставни содржини

Преподавање македонскогo јазика в дистанционном формате в соответствии с образовательным стандартом МГУ имени М.В. Ломоносова

В этом реферате мы рассмотрим учебные материалы, используемые на семинарах по македонскому языку в МГУ им. М.В. Ломоносова, особое внимание будет уделено практическим занятиям с русскими студентами. В связи с пандемией COVID-19 последние два года занятия проводились преимущественно онлайн, поэтому весь изучаемый материал был адаптирован для дистанционного формата. Мы рассмотрим методику преподавания не только грамматических, но и лексических тем, посвящённых македонской культуре и литературе. Поговорим об использованных аудиовизуальных материалах.

Ключевые слова: преподавание в дистанционном формате, македонский язык, аудиовизуальные материалы, методика преподавания, учебные материалы